

Help je mee het laatste deel van de Vledders aan te kopen?

Stichting Landschap Overijssel zet zich vol passie in voor herstel, behoud en ontwikkeling van de natuur in onze mooie provincie Overijssel. Dat doen we onder andere door grond aan te kopen en terug te brengen in de originele staat. Een voorbeeld daarvan is de 'Vledders en Leijer Hooilanden'. Een prachtig Overijssels natuurgebied dat we met jouw hulp in haar oude glorie kunnen herstellen.

Natuurgebied met geschiedenis

De Vledders en Leijer Hooilanden ligt tussen Staphorst en IJhorst. Rond 1500 voor Christus ontstond in deze regio een uitgestrekt nat dal, waar eeuwenlang veel bijzondere planten en dieren konden leven. In 1960 werd de grondwaterstand verlaagd. Dat zorgde ervoor dat de grond droger werd en dat lokale boeren gewassen konden verbouwen. Daarmee verdween echter ook veel van de unieke en ongerepte natuur in het gebied. Tot nu!

Kans om natuur uit oude tijden terug te brengen

We hebben nu een prachtige kans om de natuur uit oude tijden terug te brengen. Als we de grondwaterstand omhoog brengen, kunnen planten zoals de wilde orchidee, maar ook dieren zoals de watersnip, otter en de zeldzame kraanvogel terugkeren. We kunnen de grondwaterstand echter alleen laten stijgen als we het gehele natuurgebied in bezit hebben. Daarom zijn we al sinds de jaren '80 bezig grond aan te kopen. Er ontbreekt nog 38 hectare - en die kunnen we nu kopen.

Genieten van het oorspronkelijk landschap

Als we de natuur herstellen, ontstaat het oorspronkelijke landschap van voor 1960. Daarvan kun jij volop genieten! Langs fiets- en wandelroutes maken we een aantal beleefpunten van waaruit je schitterende vergezichten hebt. Daarnaast willen we een uitgebreid informatiepunt maken in een nagebouwde schaapskooi, zoals die ook begin 1900 in de Vledders stond.

Help je mee?

De aan te kopen grond kost € 250.000. Het grootste deel hebben we, maar we komen nog ongeveer € 30.000 tekort. Steun jij ons daarom met jouw gift? Alvast heel hartelijk bedankt!

**Steun ons met jouw eenmalige gift op bankrekening NL93INGB0008623198 t.n.v. Stichting Landschap Overijssel in Dalfsen onder vermelding van "Vledders".
Meer doen voor het landschap in Overijssel? Kijk op www.landschapoverijssel.nl.**

Natuur in de steigers: de Vledders

6
Sep 2018

VLEDDERS FOTO: NICO KLOEK

Tekst: Frans Bosscher

Volgend jaar hoopt Landschap Overijssel aan een grote klus te beginnen. In de Vledders en Leijer Hooilanden tussen Staphorst en IJhorst staat een natuurontwikkelingsproject in de startblokken. Maar wat is eigenlijk natuurontwikkeling? Waarom doen we het? En wat komt er bij kijken?

Eeuwenlang heeft de mens zijn omgeving aangepast om er te kunnen wonen en om er voedsel te kunnen produceren. Dat resulteerde in onze contreien uiteindelijk in een zeer gevarieerd land dat van noord naar zuid en van oost naar west dooraderd was met waterlopen en landschapselementen. Ecologen gaan ervan uit dat die landschapsdiversiteit en daarmee de biodiversiteit rond 1850 op z'n hoogtepunt was in ons land.

Die diversiteit is tegenwoordig een stuk minder. Landschappen zijn eenvormiger geworden en de planten- en dierenwereld wordt kleiner. Aan dat verlies is nog altijd geen einde gekomen, zie de verontrustende berichten over het verdwijnen van insecten en van al het leven dat ermee verbonden is. Vooral sinds de jaren negentig zijn overheden en natuurorganisaties bezig om iets van die historische diversiteit te herstellen. Dat lukt niet door alleen maar te bewaren wat er nog overgebleven is. Het is ook nodig natuurgebieden uit te breiden en met elkaar te verbinden. Daarvoor worden graslanden en akkers uit productie gehaald. Vervolgens worden op die gronden geschikte leefomstandigheden gecreëerd voor bedreigde en soms al verdwenen planten en dieren. Dát is waar het om draait bij natuurontwikkeling en dat is waar we mee bezig zijn bij de Vledders.

De Groene Verdieping

WWW.LANDSCHAPOVERIJSSEL.NL/VLEDDERS

Landschap
Overijssel

Natuurontwikkeling, het proces

Natuurontwikkeling begint als een natuurorganisatie kansen ziet om planten en dieren betere overlevingskansen te bieden. Als dat zo is, komt de projectleider in beeld. Hij creëert een projectteam met diverse deskundigheden. De ecooloog in het team gaat onderzoeken of de verwachtingen voor het herstel van de natuur kloppen. Het team beoordeelt of er cultuurhistorische aspecten in het geding zijn of kansen liggen om op aan te haken. Ook bekijkt het team hoe mensen kunnen genieten van de nieuwe – of eigenlijk herstelde – natuur. De beheerder maakt intussen een inschatting van de manier waarop en met wie (vrijwilligers en/of aannemers) het gebied beheerd moet worden. Het projectteam inventariseert verder wie belanghebbend is – omwonenden, grondeigenaren in de omgeving, bedrijven in de regio, andere natuurorganisaties, overheden – en hoe die betrokken worden bij de plannen.

INRICHTINGSKAART VLEDDERS

En dan gaat de projectleider op zoek naar mogelijkheden om eventuele aankoop van gronden, uitkoop van pachters, de herinrichting en het beheer erna te financieren: zijn er subsidieregelingen, zijn er eigen fondsen, zijn er mogelijkheden om aan te haken bij andere ingrepen in een regio (zoals een landinrichting of het maken van waterbergingen), zijn er wellicht nog inkomsten te halen uit pacht, houtverkoop of recreatieve voorzieningen?

Met al deze input maakt het projectteam een definitief plan en bespreekt dat met belanghebbenden. Om dat uit te kunnen voeren, wordt een aannemer geselecteerd en moeten er vergunningen aangevraagd worden. Dat laatste kan tijdrovend zijn. 'Zware' vergunningen kennen lange procedures, waarbij het kan gebeuren dat er uiteindelijk een uitspraak van de Raad van State moet komen. Als die dan ook groen licht geeft, kan de geselecteerde aannemer aan de slag. De ecooloog en de beheerder beoordelen of het werk goed uitgevoerd wordt, en besluiten soms ook tot aanpassing van het plan als er zaken opduiken die niet voorzien waren.

IJzerrijk water

Zo'n traject van natuurontwikkeling maakt Landschap Overijssel nu mee in de Vledders, een gebied van ruim 200 hectare onder IJhorst. In dit zijdal van de Reest deden wij al in de jaren tachtig de eerste aankopen. Stukje bij beetje is sindsdien meer grond aangekocht, omdat er goede mogelijkheden zijn voor natuurontwikkeling. De Vledders is een laagte met erg veel ijzerrijk kwelwater. IJzer heeft de eigenschap dat het fosfaat bindt, zodat er geen ingewikkelde ingrepen nodig zijn om van meststoffen af te komen. Onderzoek wees bovendien uit dat het water grotendeels afkomstig is van het Drents plateau. Het is al honderden, zo niet duizenden jaren onderweg naar de Vledders, waardoor het rijk aan mineralen is. Uit oude vegetatiekaarten was al gebleken dat er hierdoor in het verleden bijzondere planten

SPAANSE RUITER FOTO: JACOB VAN DER WEELE

PARNASSIA FOTO: JACOB VAN DER WEELE

voorkwamen, waaronder blauwgraslandsoorten zoals Spaanse ruiter en parnassia.

Het gebied is jaren geleden ontwaterd om landbouw mogelijk te maken. Er zijn veel sloten gegraven om het water

af te voeren naar de Streitenvaart, die in het laagste deel van het gebied ligt. Dat is ten koste gegaan van natuurwaarden. Door een landinrichting (proces waarin gronden worden geruild zodat een betere en logische verdeling ontstaat) kan Landschap Overijssel nu een aaneengesloten gebied aankopen, waarvan de waterhuishouding grotendeels hersteld kan worden. Dat komt neer op het dempen van een deel van de sloten, het ondieper maken van de Streitenvaart en het afgraven van de bemeste bovenlaag van een deel van de graslanden.

Dotters, orchissen, otters

De ecooloog heeft gekeken naar bodemopbouw, grondsoort, voedingsstoffen in bodem en water, gehalte mineralen van het water en het reliëf. Op basis daarvan verwacht hij dat zich dotterbloemhooilanden kunnen ontwikkelen in het laagste en natste deel van de Vledders. Op de drogere flanken komen bloemrijke graslanden. In kommetjes waar regenwater in blijft staan, kan veenvorming optreden. Op de vele overgangen verwacht hij stukjes blauwgrasland met Spaanse ruiter, blauwe knoop en diverse orchideeën. Een perceel in de Vledders dat eerder is afgegraven geeft reden tot optimisme: hier groeien inmiddels rietorchis, gevlekte orchis, vleeskleurige orchis en sinds vorig jaar ook parnassia.

GEVLEKTE ORCHIS FOTO: HENKJAN KIEVIT

ZILVEREN MAAN FOTO: JACOB VAN DER WEELE

In het open, waterrijke gebied gaan mogelijk weidevogels broeden. Niet de grutto, wel de tureluur, de wulp, de Kievit en de watersnip. De combinatie van water en rust maakt de Vledders aantrekkelijk voor otters en mogelijk ook voor kraanvogels. Spannend is het of ook de zilveren maan de Vledders zal weten te vinden. De omstandigheden zijn goed voor het moerasviooltje, de waardplant (plant waar de zilveren maan van afhankelijk is) van deze zeldzame en bedreigde vlinder. Omdat de zilveren maan voorkomt in een deel van het nabijgelegen Reestdal (Schrapven), zijn de verwachtingen hooggespannen.

Samen met de buren

Om dit gevarieerde en natuurlijke landschap te realiseren, moet er nogal wat gebeuren in het gebied. Het projectteam is daarom vanaf het begin van de planvorming in gesprek gegaan met omwonenden en andere belanghebbenden. Het is hun achtertuin, zij kennen het gebied en kunnen informatie geven over de geschiedenis en over de planten en dieren die er al leven. Dat gesprek zorgt er ook voor dat eventuele zorgen aan het licht komen. Dat heeft tot een aantal aanpas-

HOOILAND IN DE VLEDDERS FOTO: NICO KLOEK

singen geleid. De belangrijkste is dat een deel van de sloten in de westkant van de Vledders blijft om wateroverlast in kelders en tuinen te voorkomen. Ook zijn suggesties overgenomen voor de locaties voor de uitkijpunten (de kern van het gebied zal niet toegankelijk worden, eromheen komen meer voorzieningen om van het herstelde landschap te genieten).

Op zoek naar oplossingen

Intussen probeert de beheerder al voor te sorteren op zijn nieuwe klussen. Voordat de natuur z'n evenwicht weer gevonden heeft en alle planten en dieren hun plek hebben ingenomen, zijn we vele jaren verder. Het is voor hem dan ook nog een grote zoektocht. De onzekerheden zijn groot. Op de hogere delen zal niet veel veranderen. Daar draait het om het maaien en afvoeren van gras. Maar in de lagere natte delen liggen de uitdagingen. Tot nu toe maaiden pachters daar de graslanden. Dat kan niet meer als het water op het maaiveld staat. Waarschijnlijk moet een aannemer met een speciale maaimachine (wetlandtrack of rupsmaaier) ingeschakeld worden. Het gemaaid gras kan naar een composteerbedrijf, maar hoe krijg je dat het gebied uit? Je kunt er niet een vrachtwagen in rijden. Die logistieke puzzel is nog niet opgelost.

VLEDDERS FOTO: NICO KLOEK

Om de groei van gewenste plantensoorten een duw in de rug te geven, moet er mogelijk maaisel met zaden uit vergelijkbare gebieden worden opgebracht. En dan is de vraag welke ongewenste planten er nog opkomen. Pitrus bijvoorbeeld en wilgen. De Vledders moet open blijven, dus is het zaak vanaf dag één de opslag van wilgen te verwijderen. Is dat een klus waar je vrijwilligers voor in kunt zetten? De komende jaren zullen er vaker zaken aan het licht komen die niet waren voorzien. Al improviserend, vertrouwend op zijn jarenlange ervaring, zoekt en vindt de beheerder daar oplossingen voor. Volgend jaar hopen we met de werkzaamheden in de Vledders te beginnen. Als die in de zomer van 2020 zijn afgerond, pakt de natuur het, geholpen door de beheerder, op. En zien we waarschijnlijk al snel dotters en de eerste orchissen bloeien. Dan is weer een stukje Nederlandse natuur in ere hersteld!